

AZ ILLEGÁLIS SZOFTVEREK ÉS A TÖRVÉNY

Az illegális szoftverhasználat és terjesztés törvényi következményei

Az alábbi ismertető célja, hogy röviden összefoglalja a szoftverekkel kapcsolatos jogi szabályozást. Az ismertető rövid áttekintést ad a hatályos szerzői jogi törvény rendelkezéseiről és kitér a Polgári és Büntető törvénykönyv, valamint a Számviteli törvény vonatkozó szabályozására is. Az ismertetőt igyekeztünk úgy összeállítani, hogy a jogi ismeretekkel nem rendelkező vállalatvezetők vagy informatikusok is haszonnal forgathassák

A hatályos szerzői jogról szóló törvény⁽¹⁾ rendelkezései szerint a számítógépi programalkotás – vagyis a szoftver – bármilyen formában rögzített minden fajtája, valamint az ahhoz tartozó dokumentációk (továbbiakban együtt: szoftverek) szerzői jogi oltalomban részesülnek.

A tulajdonjogról és a használati jogról

A felhasználó a megvásárolt szoftver vonatkozásában nem tulajdonjogot, hanem csupán korlátozott felhasználói jogokat szerez. A szoftverhez fűződő szerzői és tulajdonjogok gyakorlója a szoftverkiadó. Tehát a szoftverkiadó mint jogosult adhat csak engedélyt arra, hogy meghatározott keretek között ki és hogyan használhassa az adott szoftvert. Tehát, amennyiben szoftvert vásárol, akkor annak legfontosabb része maga a licencszerződés.

A licencszerződésről

A felhasználás konkrét kereteit a szoftverek esetében a „Felhasználói Licencszerződés” (angolul: „End User License Agreement” vagy „EULA”) határozza meg. A licencszerződés egy olyan szerződés, amelynek tartalmára a szoftver felhasználójának nincs befolyásolási lehetősége. Mindez a szoftverkereskedelmre jellemző nagy mennyiségű szerződéskötések miatt indokolt.

A licencszerződés a szoftverekhez mellékelt papíralapú vagy digitális dokumentáció, amely a szoftver telepítése vagy annak működtetése során digitális formában is megismerhető. A licencszerződés a felek között általában ráutaló magatartással jön létre, mégpedig oly módon, hogy a felhasználó kibontja a szoftver csomagolását, vagy szabályszerű telepítés során elektronikus úton elfogadja a licencfeltételeket. A licencszerződés többek között meghatározza a szoftverkiadó és a felhasználó egyes jogait és kötelezettségeit ugyanakkor rendelkezéseket, megszorításokat is tartalmaz a szoftver felhasználására.

A felhasználó által történő pusztá telepítés, vagy a csomagolás felnyitása is szerződéses viszonyt eredményez a felek között. Amennyiben a szoftver mint alkotás felhasználása a licencszerződésben foglaltaknak megfelelően történik, jogszzerű szoftverhasználatról beszélünk.

A felhasználó tájékoztatási kötelezettségéről

A szoftver jogszzerű, legális felhasználásához fűzött érdekeket szem előtt tartva a hatályos szerzői jogról szóló törvény⁽²⁾ olyan tájékoztatási kötelezettséget ír elő a felhasználó számára, amely alapján az köteles a felhasználás módjáról és mértékéről a szoftver jogosultját, tehát a szoftverkiadót tájékoztatni. Ez a rendelkezés az együttműködési és tájékoztatási kötelezettség általános polgári jogi alapelvein nyugszik. A törvény szerint amennyiben a felhasználó a fenti kötelezettségének

nem tesz eleget, akkor a szoftverkiadó bírósághoz fordulhat és a felhasználó tájékoztatási kötelezettségét bírói úton is érvényesítheti. Fontos megjegyezni, hogy felhasználó ez irányú kötelezettségét a legtöbb licencszerződés kifejezetten előírja.

A jogsértés esetén alkalmazható polgári jogi igényekről

A szoftverhez fűződő szerzői jogok megsértése esetén az eset körülményeinek megfelelően a szoftverkiadó követelheti a jogsértés megtörténtének bírósági megállapítását⁽³⁾ valamint a jogsértés abbahagyását és a jogsértő eltiltását a további jogsértéstől⁽⁴⁾. Ugyanakkor a szoftverkiadó azt is követelheti, hogy a jogsértő – nyilatkozattal vagy más megfelelő módon – adjon elégtételt, és hogy szükség esetén a jogsértő részéről és költségén az elégtételnek megfelelő nyilvánosságot biztosítsanak⁽⁵⁾ (pl.: szaklapban, napilapban megjelenő fizetett hirdetés formájában). A szoftverkiadó azt is követelheti, hogy a jogsértő szolgáltatson adatot a jogsértéssel érintett dolgok vagy szolgáltatások előállításában, forgalmazásában, illetve teljesítésében részt vevőkről, valamint a jogsértő felhasználásra kialakított üzleti kapcsolatokról⁽⁶⁾. Fontos rendelkezés, hogy követelhető a jogsértéssel elért gazdagodás visszatérítése is⁽⁷⁾. Végül, de nem utolsó sorban a szoftverkiadó követelheti a sérelmes helyzet megszüntetését, a jogsértést megelőző állapot helyreállítását a jogsértő részéről és költségén, továbbá a jogsértéshez használt eszköz (pl.: számítástechnikai berendezés) és anyag, valamint a jogsértéssel előállított dolog (például a szoftverrel előállított adatok) megsemmisítését, illetve jogsértő mivoltától történő megfosztását⁽⁸⁾.

A szoftverekhez fűződő szerzői jogok megsértése esetén a polgári jogi felelősség szabályai⁽⁹⁾ szerint kártérítés is jár. Kártérítésre alap az is, ha a szerző személyhez fűződő jogait megsértik⁽¹⁰⁾.

Amennyiben a polgári perben a szoftverkiadó az illegális felhasználás tényét már elvárható mértékben valószínűsítette, akkor a bíróság a kérelmének megfelelően a felhasználót kötelezheti a birtokában lévő okirat (pl.: vásárlásról szóló számla) és egyéb tárgyi bizonyíték (pl.: eredeti telepítőlemez) bemutatására, valamint a szemle lehetővé tételére.

A gazdasági társaságokat érintő felelősségi szabályok rendszeréről

A hatályos gazdasági társaságokról szóló törvény a gazdasági társaságok vezető tisztségviselőinek döntéseiről való fele-

(1) 1999. évi LXXVI. törvény a szerzői jogról (Sztj.) 1. § (2) c.) pont

(2) 1999. évi LXXVI. törvény a szerzői jogról (Sztj.) 16. § (7) bekezdés

(3) 1999. évi LXXVI. törvény a szerzői jogról (Sztj.) 94. § (1) a.) pont

(4) 1999. évi LXXVI. törvény a szerzői jogról (Sztj.) 94. § (1) b.) pont

(5) 1999. évi LXXVI. törvény a szerzői jogról (Sztj.) 94. § (1) c.) pont

(6) 1999. évi LXXVI. törvény a szerzői jogról (Sztj.) 94. § (1) d.) pont

(7) 1999. évi LXXVI. törvény a szerzői jogról (Sztj.) 94. § (1) e.) pont

(8) 1999. évi LXXVI. törvény a szerzői jogról (Sztj.) 94. § (1) f.) pont

(9) 1959. évi IV. törvény a Polgári Törvénykönyvről (Ptk.) 339. § (1) A polgári jogi felelősség főszabálya az, ha valaki másnak jogellenes módon kárt okoz, akkor köteles azt megtéríteni a károsultnak.

(10) 1999. évi LXXVI. törvény a szerzői jogról (Sztj.) 94. § (2) bekezdés

lősség mértékét az elvárható fokozott gondosság szintjén jelöli meg, ami a szoftverekkel kapcsolatos döntésekért való felelősségre is vonatkozik. Fontos kritérium, hogy a vezető tisztségviselők a társaság érdekeinek elsődlegessége alapján kötelesek a feladatukat ellátni. A jogszabályok, a társasági szerződés (alapító okirat, alapszabály), illetve a gazdasági társaság legfőbb szerve által hozott határozatok, illetve ügyvezetési kötelezettségeik vétkes megszegésével a gazdasági társaságnak okozott károkért a polgári jog szabályai szerint felelnek a társasággal szemben⁽¹¹⁾. A jogszabály szerint az együttes cégjegyzési joggal rendelkező vezető tisztségviselők, avagy a részvénytársaság igazgatósága egyetemleges felelősséggel tartozik a fent elemzett esetekben, amely azt jelenti, hogy a károsult bármilyik károkozótól követelheti kára egészének megtérítését.

A társaság felelősségét mondja ki a jogszabály abban az esetben is, ha megállapítható, hogy a társaság vezető tisztségviselője e jogkörében eljárva okozott kárt a harmadik személynek minősülő szoftverkiadó számára⁽¹²⁾.

Fontos megjegyezni, hogy a társaság mint munkáltató felel abban az esetben is, amennyiben munkaviszonyával összefüggésben az alkalmazott (pl.: ha az informatikai infrastruktúra működtetéséért felelős rendszergazda illegális szoftvereket telepít a társaság számítógépeire) a szoftverkiadónak mint harmadik személynek kárt okoz⁽¹³⁾.

A szoftverhez fűződő szerzői jogok megsértésének büntetőjogi szabályozásáról

A hatályos büntetőjog szerint alapesetben vétségnek⁽¹⁴⁾ minősül a szerzői vagy szerzői joghoz kapcsolódó jogok megsértése⁽¹⁵⁾. A bűncselekményt bárki elkövetheti, aki a szoftverkiadónak a szoftverén fennálló jogát céltudatosan, haszonszerzés végett, illetve vagyoni hátrányt okozva sérti meg. Mindkét esetben lényegi elem, hogy vagyoni kihatásai legyenek a jogsértésnek. Alapesetben a jogszabály két évig terjedő szabadságvesztéssel, közérdekű munkával vagy pénzbüntetéssel bünteti az elkövetést. Amennyiben jelentős vagyoni hátrányt okozva vagy üzletszerűen történik az elkövetés, a büntetési tétel három évig terjedő szabadságvesztésre módosul⁽¹⁶⁾. Ugyanakkor különösen nagy vagyoni hátrány okozása esetén öt, illetve különösen jelentős vagyoni hátrány okozása esetén pedig kettőtől nyolc évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő a bűncselekmény elkövetése⁽¹⁷⁾. A szerzői vagy szerzői joghoz kapcsolódó jogok gondatlanságból történő elkövetését a törvény vétségnek minősíti és egy évig terjedő szabadságvesztéssel, közérdekű munkával vagy pénzbüntetéssel rendeli büntetni⁽¹⁸⁾.

A szerzői és szomszédos jogok megsértésének a vétségét az is megvalósítja, aki a számítógépi programot nem forgalomba hozatal vagy jövedelemszerzés céljából, hanem kizárólag saját felhasználásra akár egy példányban is másolja⁽¹⁹⁾.

A szoftverek nyilvántartását érintő jogszabályokról

A vállalkozások számára a számvitelre valamint az adózásra vonatkozó hatályos jogszabályok tartalmaznak olyan rendelkezéseket, amelyek alapján a vállalkozások szoftverekre vonatkozó nyilvántartási kötelezettsége meghatározásra kerül.

A számvitelről szóló törvény alapján a gazdálkodó működéséről, a vagyoni helyzetének összetételéről, úgy mint az eszközzeiről és a forrásairól, valamint a pénzügyi és védelmi helyzetéről megbízható és valós összképet kell adjon a könyvvezetéssel alátámasztott éves beszámolójában⁽²⁰⁾. A

beszámoló és a könyvvezetés elkészítése, valamint a nyilvántartási kötelezettség teljesítése során érvényesíteni kell⁽²¹⁾ a teljesség⁽²²⁾, a valódiság⁽²³⁾, az egyedi értékelés⁽²⁴⁾ és a lényegesség⁽²⁵⁾ számviteli jogi alapelveit.

A szoftvert a fenti jogszabály a szellemi termékek közé sorolja függetlenül attól, hogy azt a vállalkozás vásárolta avagy saját maga állította elő, illetve használatba vették-e vagy sem⁽²⁶⁾.

A szoftvert mint szellemi terméket a vállalkozás eszközei között kell kimutatni. Amennyiben a szoftver legalább egy éven túl szolgálja a vállalkozást, akkor a befektetett eszközök között az immateriális javak csoportjába kell besorolni⁽²⁷⁾. Ha nem áll fenn tartós használat az adott szoftver esetében, akkor a mérleg befektetett eszközök csoportjából azt át kell sorolni a forgóeszközök közötti készletek közé⁽²⁸⁾.

A gazdálkodó könyvvezetési kötelezettsége azt jelenti, hogy a gazdasági eseményekről egy, az üzleti év végén lezárandó folyamatos nyilvántartást kell vezetnie⁽²⁹⁾, amelyben többek között a kezelésében, használatában illetve tulajdonában lévő eszközöket, így a szoftvereket is a valóságnak megfelelően, áttekinthetően kell kimutatnia⁽³⁰⁾.

Ugyanakkor a gazdálkodó, ahhoz, hogy jogszabálynak megfelelően lezárhassa a könyveit, illetve a beszámoló elkészítéséhez és a mérleg kellő alátámasztásához egy olyan tételes és ellenőrizhető leltárt kell vezetessen, melyben a mérleg fordulónapján meglévő eszközeit, tehát a szoftvereit is fel kell tüntetnie⁽³¹⁾.

Az eszközök illetve azok forrásainak állományát befolyásoló minden gazdasági eseményről a bizonylati elv valamint bizonylati fegyelem előírása alapján bizonylatot kell készíteni, melyek adatait a könyvviteli nyilvántartásban rögzíteni kell⁽³²⁾. A bizonylat akkor felel meg a jogszabályi előírásoknak, ha az a valóságnak megfelelő adatokat hiánytalanul tartalmazza a megfelelő alaki és tartalmi követelmények szerint, valamint, ha az esetleges javítások is szabályszerűen történtek⁽³³⁾.

A nyilvántartásra vonatkozó előírások megsértéséről

A nyilvántartásra vonatkozó előírások megsértésére az adózás rendjéről szóló törvény valamint a Büntető Törvénykönyv is tartalmaz rendelkezéseket.

Abban az esetben, ha a szoftverfelhasználó nem magánszemélyként adózó, az előírt bizonylatok kiállítását, valamint a könyvvezetést, illetve a nyilvántartást nem az előírásoknak megfelelően végzi, akkor a vonatkozó jogszabály szerint akár minden ellenőrzés alkalmával mulasztási bírság szabható ki legfeljebb 200.000,- forint összegben⁽³⁴⁾.

A hatályos Büntető Törvénykönyv szerint az követi el a számvitel rendjének megsértése bűncselekményét⁽³⁵⁾, aki megszegi a beszámoló készítési, a könyvvezetési és a könyvvizsgálati kötelezettségét, valamint aki megsérti a bizonylati rendet és így a vagyoni helyzetének áttekintését, illetve ellenőrzését megnehezíti. A jelen bűncselekmény alapesetben vétség, amely két évig terjedő szabadságvesztéssel, közérdekű munkával vagy pénzbüntetéssel büntetendő. A büntetés büntett miatt három évig terjedő szabadságvesztés, ha a fenti cselekmény az adott üzleti évet érintően a megbízható és valós képet lényegesen befolyásoló hibát idéz elő az eredmény vagy a saját tőke értékének, illetve a mérleg-főösszegnek a megállapítása szempontjából, vagy az adott üzleti évet érintően a vagyoni helyzet áttekintését, illetve ellenőrzését megnehezíti. A törvény a gondatlan elkövetést vétségnek minősíti, amely esetben egy évig terjedő szabadságvesztés, közérdekű munka vagy pénzbüntetés szabható ki.

(11) 1997. évi CXLIV. évi törvény a gazdasági társaságokról (Gt.) 29. § (1) bekezdés

(12) 1997. évi CXLIV. évi törvény a gazdasági társaságokról (Gt.) 29. § (3) bekezdés

(13) 1959. évi IV. törvény a Polgári Törvénykönyvről (Ptk.) 348. § (1) bekezdés

(14) 1978. évi IV. törvény a Büntető Törvénykönyvről (Btk.) 11. § A bűncselekmény büntett vagy vétség. A büntett az a szándékosan elkövetett bűncselekmény, amelyre a törvény két évi szabadságvesztésnél súlyosabb büntetés kiszabását rendeli el. Minden más bűncselekmény vétség.

(15) 1978. évi IV. törvény a Büntető Törvénykönyvről (Btk.) 329/A § (1) bekezdés

(16) 1978. évi IV. törvény a Büntető Törvénykönyvről (Btk.) 329/A § (2) bekezdés

(17) 1978. évi IV. törvény a Büntető Törvénykönyvről (Btk.) 329/A § (3) bekezdés

(18) 1978. évi IV. törvény a Büntető Törvénykönyvről (Btk.) 329/A § (4) bekezdés

(19) BH 2003. 101

(20) 2000. évi C. törvény a számvitelről (Sztv.) 4. § (1)-(2) bekezdések

(21) 2000. évi C. törvény a számvitelről (Sztv.) 14. § (1) bekezdés

(22) 2000. évi C. törvény a számvitelről (Sztv.) 15. § (2) bekezdés

(23) 2000. évi C. törvény a számvitelről (Sztv.) 15. § (3) bekezdés

(24) 2000. évi C. törvény a számvitelről (Sztv.) 16. § (1) bekezdés

(25) 2000. évi C. törvény a számvitelről (Sztv.) 16. § (4) bekezdés

(26) 2000. évi C. törvény a számvitelről (Sztv.) 25. § (7) bekezdés

(27) 2000. évi C. törvény a számvitelről (Sztv.) 23. § (4)-(5) bekezdés

(28) 2000. évi C. törvény a számvitelről (Sztv.) 28. § szakasz

(29) 2000. évi C. törvény a számvitelről (Sztv.) 12. § szakasz

(30) 2000. évi C. törvény a számvitelről (Sztv.) 159. § szakasz

(31) 2000. évi C. törvény a számvitelről (Sztv.) 69. § (1) bekezdés

(32) 2000. évi C. törvény a számvitelről (Sztv.) 165. § (1) bekezdés

(33) 2000. évi C. törvény a számvitelről (Sztv.) 165. § (2) bekezdés

(34) 2003. XCII. törvény az adózás rendjéről (Art.) 172. § szakasz

(35) 1978. évi IV. törvény a Büntető Törvénykönyvről (Btk.) 289. § szakasz